

POSUDEK ŠKOLITELE

Mucha, Zbyněk, 2016, *Život bengálského mistra Atiši před jeho odchodem do Tibetu*.
Bakalářská práce, Ústav jižní a centrální Asie, Praha, 51 stran.

Zbyněk Mucha je studentem indologie se specializací bengálština, nicméně absolvoval zároveň i naprostou většinu předmětů bakalářského studia tibetanistiky. Původně se přihlásil ke studiu tibetanistiky, nakonec však především z technických důvodů začal studovat bengálštinu. Studium bengálštiny ho však evidentně oslovilo a našel v něm zálibu. V podstatě tedy absolvoval velmi náročné studium bengalistiky a tibetanistiky zároveň.

Přes velmi náročné studium ho znám z tibetanistických přednášek a seminářů jako vynikajícího studenta s výbornými studijními výsledky. Od počátku byl pozorovatelný jeho velký zájem o studium, který se po jeho návštěvě Indie a Nepálu ještě prohloubil.

Považuji kombinaci studia bengálštiny a tibetštiny za velmi perspektivní a zajímavou. Zbyněk sám navrhl, aby se téma bakalářské práce týkalo bengálského mistra Atiši. Atiša je klíčovou postavou pro dějiny buddhismu v Tibetu, jehož misijní působení sehrálo důležitou roli na počátku tzv. „pozdějšího šíření buddhismu“ (tib. *bstan pa phyi dar*). Kombinace studia bengálštiny a tibetštiny je ideální přípravou právě k takovéto práci.

Práce samotná se nejprve na poměrně rozsáhlém prostoru zabývá jednotlivými existujícími prameny pro život Atiši (str. 9-20). Tato část je bravurně zvládnutá, velmi vhodně a vyčerpávajícím způsobem komentuje existující populární literaturu, kritické sekundární texty a primární tibetské prameny. Přestože jsem některé z daných pramenů Zbyňkovi doporučil, je tato část výsledkem jeho vlastní vytrvalosti a péle. Některé z pramenů bylo obtížné sehnat, další obtíže nastaly při zjištění, že zcela zásadní sekundární prameny od Helmuta Eimera jsou psané v němčině, kterou Zbyněk neovládá. Ani to Zbyňka neodradilo od snahy představit existující zásadní prameny v úplnosti a s nastalými problémy různého druhu se dokázal vypořádat více než se ctí. Zároveň je tato část dokladem o tom, že tuto bakalářskou práci psal autor, který si je jasně vědomý základních principů kritické akademické tradice. Znalost základních pramenů je klíčem a zásadní podmínkou pro jakoukoliv další práci. Představuje zmapování existujícího terénu, ze kterého vzápětí vyplynou badatelské otázky.

Přesně tak se stalo i v tomto případě a Zbyněk Mucha se následovně ve své práci věnuje výhradně životu Atiši před odchodem do Tibetu. Působení Atiši v Tibetu je samozřejmě zajímavým tématem, ke kterému je třeba hledat odpovědi na otázky téměř výhradně v hojných a hutných tibetských pramenech. Taková práce by byla tématem doktorské dizertace. Tibetské prameny jsou však jen velmi stručné ve zmínkách o Atišově životě před působením v Tibetu. Otázky kolem jeho původu a událostí jeho života předcházejících příchodu do Tibetu mohou být zároveň zásadní pro osvětlení pozadí Atišova působení v Tibetu.

Následující části jsou uvedené překladem krátké tzv. *Písně Sāṅgpo*, která je relevantním a vzácným dobovým zdrojem informací o rodině Atiši. Náčrtem spletité historie území

Bengálska a nejistého datování panovníků z rodu Čandrů dochází k hypotetickému závěru, že otcem Atiši by mohl být Kaljánčandra, jehož vláda bývá různě datovaná v období přelomu 10. a 11. století. Z překladu *Písně Sāñingpovy* totiž vyplývá, že měl být synem jistého vládce Gewäpala – toto tibetské jméno bylo rekonstruované jako Šríkaljána. Tuto detailní práci s prameny považuji za skvělou a korunovanou navíc podloženou hypotézou o identitě Atišova otce! Byť tato identita zůstává hypotetickou, doporučoval bych autorovi, aby se po ní snažil najít další možnou podporu. Zjištění identity otce Atiši je nesmírně důležitým prvkem umožňujícím zasadit působení Atiši do historického kontextu. Je to zároveň příkladem práce, ve které je využita vzácná kombinace znalostí z tibetanistiky a bengalistiky.

Práce pokračuje v podobné jemné slohu při pojednání o jeho učitelích a okolnostech jeho vstoupení do mnišského stavu. Toto je zcela určitě zahalené v legendárním podání (působí tak přinejmenším návštěva Uddjány). I z tohoto podání však Zbyněk správně poukazuje na zajímavou skutečnost, že seznámení se s tantrickými tradicemi předcházelo jeho ordinaci na mnicha ve 29. roce jeho života.

Práce dále zmiňuje legendární podání o Atišově podmanění Šivy během plavby do tzv. Suvarnadvípy. Toto je zmíněné v souvislosti s tantrickým cyklem božstva Raktajamári (červená forma božstva Jamántaky) a v tomto cyklu tanter existuje podání o původu daného božstva, které vzniklo během dávného potlačení Šivy. Tuto legendární příhodu je tedy možné chápat jako potvrzení Atišových schopností tantrika znovuodehráním zakladatelského mýtu.

V následujících pasážích autor pečlivě zasazuje Atišovo působení na Suvarnadvípě. Tento geografický název je vágní a může zahrnovat různá místa. Porovnáním se známými historickými událostmi dochází k závěru, že Atiša pobýval zkraje svého působení zcela jistě na Sumatře, o pozdějších letech nejsou k dispozici prameny a není vyloučené, že navštívil i Jávu.

Závěrečné části práce pojednávají o návratu do Indie a zahrnují překlad tibetského textu, který hovoří o jeho roli zprostředkovatele vojenského konfliktu mezi králi Najapálou a Karnou. Zbyněk opět zcela jasně vycítil, že tato zmínka je důležitou pro realistické zasazení do historického kontextu – ostatně Atišova zprostředkovatelská role může souviset i s jeho poměrně vznešeným původem z vládnoucího rodu. Nakonec autor přináší realistický náhled na vysokou pozici, kterou měl Atiša získat po návratu do Indie v klášteře Vikramašíla.

Pokud jde o formální stránku práce, vyskytují se v ní překlady, nejasné formulace i několik chyb v prepisech tibetštiny (např. str. 30 – *nam thar* namísto *nam thar*). Ale nejde o nějaké pravidlo, naprostá většina jmen a názvů se zdá být správně přepsaná. Je zřejmé, že tyto chyby lze považovat za opomenutí.

Jiné formální náležitosti typu způsobů citací jsou perfektní. Velmi dobré je i členění práce, návaznost jednotlivých témat, např. zařazení překladu tzv. *Písně Sāñingpovi* na samotný počátek pojednání o mládí Atiši je výborné a logické.

Při celkovém hodnocení musím konstatovat, že jsem od Zbyňka Muchy očekával dobrou práci. Ale předkládaná bakalářská práce mě doslova nadchla. Kladů práce je celá řada.

Nejenže dokázal shromáždit zásadní relevantní literaturu v počtu, který je pro bakalářskou práci neobvyklý. Práce samotná je dokladem, že s danou literaturou umí i velmi dobře nakládat vyzrálým způsobem, který není pro bakalářské práce běžný. Pečlivá práce s prameny je doprovázená citem pro důležitost vybraných okolností a celá práce je pak předložena naprosto adekvátním způsobem, tj. způsoby citací, zkratky pro často citované prameny jsou tu také namístě, atp. Práce je čtivá a přináší nové poznatky. Autor umí dobře kombinovat prameny různého druhu a dokáže být kritický na místech, kde je to potřeba. Pro vyučující v našich oborech může být máloco tak povzbudivé, jako takováto vynikající práce.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat *výborně*.

V Praze 19. 8. 2016

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Daniel Berounský', with a stylized flourish at the end.

Doc. Daniel Berounský, Ph.D,

školitel, Ústav jižní a centrální Asie